

केन्द्रीय विद्यालय एन. डी. ए. पुणे
अर्धवार्षिक परीक्षा - (2018-2019)

कक्षा - सप्तम्

विषय - संस्कृत

पूर्णांक - ८०

छात्रस्य नाम-.....

समय - होरात्रयम्

कक्षा

वर्ग.....

अनुक्रमांक

हस्ताक्षर.....

[सूचना: उत्तराणि अस्यामेव पुस्तिकायाम् लेखितव्यानि]

(खण्ड 'क' अपठित-अवबोधनम्)

१० अंकाः

प्र. १) अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानां उत्तराणि लिखत | रामायणं आदिकाव्यम् अस्ति | अस्य लेखकः वाल्मीकिः आसीत् | अतएव वाल्मीकिः आदि कविः मन्यते | श्रीरामस्य पावनं चरित्रं रामायणे प्राप्यते | रामायणे श्लोकसंख्या चतुर्विंशति-सहस्रं वर्तते | रामायणे 'बाल-अयोध्या-अरण्य-किष्किन्धा-सुन्दर-युधद-उत्तर इति-सप्त काण्डानि सन्ति अस्मिन् महाकाव्ये रामचन्द्रस्य नारायणावताररूपेण वर्णनं समुपलभ्यते |

(अ) विकल्पेषु शुद्ध उत्तरं चित्वा लिखत-

४

(क) आदिकाव्यम् किम् अस्ति?

(i) रामचरितमानसम् (ii) रामायणम्

(iii) महाभारतं (iv) रामकाव्यं

(ख) आदिकविः कः मन्यते?

(i) वाल्मीकिः (ii) तुलसीदासः (iii) कालिदासः (iv) कबीर

(ग) रामायणे कति काण्डानि सन्ति?

(i) पंच (ii) षट् (iii) सप्त (iv) अष्ट

(घ) अस्मिन् महाकाव्ये कस्य वर्णनं समुपलभ्यते?

(i) कृष्णस्य (ii) कंसस्य (iii) रावणस्य (iv) रामचन्द्रस्य

आ) एक वाक्येन उत्तरत

४

(क) रामायणे सप्त ४ काण्डानि कानि सन्ति?

.....
.....

(ख) रामायणे रामचन्द्रस्य केन रूपेण वर्णनं समुपलभ्यते?

(इ) निर्देशानुसार उत्तरत

२

(क) 'पावनं चरित्रं' अत्र विशेषणपदं किम्?

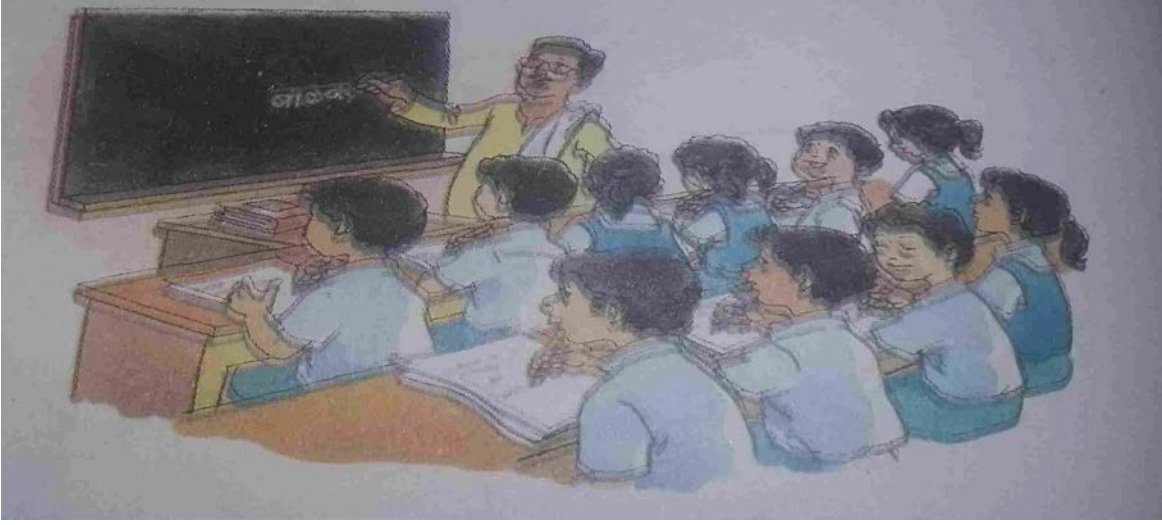
(ख) 'पवित्रम्' इत्यर्थे गद्यांशे किं पदं लिखितम्?

(पावनम् / चरित्रम् / सहस्रम्)

खण्डख) (रचनात्मकम कार्यम्) १५ अङ्काः

प्र.२) चित्रं दृष्ट्वा. शब्दसहायतया पञ्च वाक्यानि लिखत -

१०

(लिखति, कक्षायाम्, श्यावमपट्टेदलिखन्ति, सः पुस्तिकायाम् शिक्षकः, छात्राः, उत्तराणि, प्रश्नम् ते)

१).....

२).....

३).....

४).....

५).....

प्र.३) मञ्जूषातः पदानि चित्वा कथां पूरयत -

५

(नासिकायामेव, वारंवारम्, खड्गे न दूरम्, मित्रता, मक्षिका, व्यजनेन, छिन्ना, सुप्तः, प्रियः)

पुरा एकस्य नृपस्य एकः (१).....वानरःआसीत्। एकदा नृपः २).....आसीत्।

वानरः(३)तम् अवीजयत्। तदैव एका

(४).....नृपस्य नासिकायाम् उपाविशतां। यद्यपि वानरः (५).....व्यजनेन तां
निवारयति स्म तथापि सा पुनः पुनः नृपस्य (६).....उपविशति स्म। अन्ते सः मक्षिकां हन्तुं(७)
.....प्रहारम् अकरोत्। मक्षिका तु उड्डीय (८)गता, किन्तुन खड्ग.प्रहारेण नृपस्य
नासिका (९).....अभवत्। अत एवोच्यते- “मूर्खजनैः सह
(१०).....नोचिता।”

खण्ड ग - अनुप्रयुक्त. व्याकरणम् (२५ अङ्काः)

प्र.४) अ) संधि विच्छेदं वा कुरु - 3

(क) जीवन + अभिलाषः =

(ख) मैवम् =+

(ग) वायुश्च =

आ) मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्त.स्था.नानि पूरयत - 3

मञ्जूषा - (अलम् बहिः च न)

(क) असत्यंवक्तव्यम्।

(ख) वर्षाकालेगृहातमागच्छ।

(घ)विवादेन।

इ)मञ्जूषातः पदानिचित्वारिक्तस्थानानिपूरयत २

[षड्, व्दौ, व्दादश, अष्टाविंशति]

(क) ममशरीरेहस्तौस्तः।

(ख) फरवरीमासेसामान्यतःदिनानिभवन्ति।

(ग) मासाःभवन्ति।

(घ)ऋतवःभवन्ति।

प्रश्न ५)अ) मञ्जूषातः समानार्थकपदानिचित्वालिखत ३

[चिकित्सकम्, शरीर प्रसन्नः]

(क) हर्षः

(ख) वैद्यम्

(ग) देहः

(आ) मञ्जूषातः विलोमपदानिचित्वालिखत ३

[सुभलम् बहिः नीचैः]

१) उच्चैः

२) दुर्लभम्

३) अन्तः

इ) अधोलिखितअडःकानाम्कृतेसंस्कृतपदानिलिखत

३

२७ ३१

४० २४

१५ ४८

ई) अधोलिखितान्समयवाचकान् अङ्कान्पदेषुलिखत

२

यथा - ५.३० = सार्धपंचवादनम्

(i) ८.०० (ii) ३.३०

(iii) ११.०० (iv) १.३०

प्रश्न ६) अ) स्मयोजयित्वाभूतकालिकक्रियायांपरिवर्तनंकुरुत

२

यथा - वसतिस्म = अवसत्

क) तपतिस्म =

ख) वदतिस्म =

ग) गच्छतिस्म =

घ) चिन्तयतिस्म =

प्र. ७) अ) उचितैः विभक्तिपदैः रिक्तस्थानानिपुरयत

२

एकवचनम् द्विवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा सः ते

द्वितीया तौ तान

तृतीया बालकेन बालकाभ्याम्

चतुर्थी बालकाभ्याम् बालकेभ्यः

आ) धातुम्लकारम्वलिखत --

2

पदानि धातुः लकारः

कपठति
खकुर्वः

खण्डघ - पठितावबोधनम30 अंकाः

प्रश्न 8गद्यांशंपठित्वाप्रश्नानुत्तरत ---

स्त्रीशिक्षाक्षेत्रेअग्रगण्यापण्डितारमाबाई१८५८तमेख्रिष्टाब्देजन्मअलभत।तस्याः पिता
अनन्तशास्त्रीडोंगरे माता च लक्ष्मीबाई आस्ताम्।तस्मिन्काले स्त्रीशिक्षायाः स्थितिः चिन्तनीयाआसीत्।स्त्रीणा
कृते सस्कृत शिक्षणम प्रायः प्रचलितम नासित ।

१. एकपदेनउत्तरत 2

i) 'पण्डिता' इतिउपाधिनाकाविभूषिता?

ii) रमाबाईइत्यस्यपितुःनामकिम्आसीत्?.....

२. पूर्णवाक्येनउत्तरत- 2

तस्मिन्कालेकस्याः स्थितिः चिन्तनीयाआसीत्?

३. यथानिर्देशम् उत्तरत- 1

i) 'तस्याः' इत्यस्यबहुवचनान्तरूपं लिखत।

क) तेषाम् ख) तासाम्

ग) तेषु घ) तासु

ii) 'तस्मिन्'इत्यत्रकाविभक्तिः?.....

क) प्रथमा ख) षष्ठी

ग) सप्तमी घ) चतुर्थी

प्रश्न९श्लोकंपठित्वाप्रश्नानुत्तरत-

सत्यंब्रूयात्प्रियंब्रूयात्सत्यमप्रियम्।

प्रियंचनानृतंब्रूयात्एषधर्मः सनातनः ॥

१. एकपदेनउत्तरत- 2

i) किंब्रूयात्?.....

ii) किंनब्रूयात्?.....

सनातनः धर्मः कः अस्ति?

३. यथानिर्देशान्उत्तरत -

1

i) 'अप्रियम्' इत्यस्यविग्रहंलिखत।

क) नप्रियम्

ख) अप्रियम्

ग) अपरयम्

घ) अपरयत्

ii) 'नाऽनृतम्' इत्यत्रसन्धिच्छेदः कार्यः।

क) ननृतम्

ख) नअनृतम्

ग) नाअनृतम्

घ) नानऋतम्

प्रश्न १० रेखांकितपदानिआधृत्यप्रश्ननिर्माणंकुरु

५

क) अस्माकंत्रिवर्णध्वजः विश्वविजयीभवेत् ।.....

ख) पितरंकर्मणासेवेत।

ग) रमायाः पितासमाजस्यप्रतारणाम्असहत।

घ) सद्भिः मैत्रीकुर्वीत।

ङ) मृत्युः नप्रतीक्षते।

प्रश्न ११ श्लोकान्मेलयत

५

क) धनधान्यप्रेयोगेषु

त्यक्तलज्जः सुखीभवेत्।

ख) सत्यंब्रूयात्प्रियंब्रूयात्

नकदापिसुखीजनः ।

ग) सत्येनधार्यतेपृथ्वी

नब्रूयात्सत्यमप्रियम्।

घ) मित्रेणकलहंकृत्वा

विद्यायाः संग्रहेषुच।

ङ) आहारेव्यवहारेच

सत्येनतपतेरविः ।

क)

ख)

ग)

घ)

ङ)

आ) शुद्धकथनस्यसमक्षम् 'आम' अशुद्धकथनस्यसमक्षं 'न' इतिलिखत- ५

- क) अस्माकं राष्ट्रस्य ध्वजे त्रयः वर्णाः सन्ति।
- ख) अनृतं ब्रूयात्।
- ग) प्रातः काले ईश्वरं स्मरेत्।
- घ) मनसा श्रेष्ठजनं सेवेत।
- ङ) चक्रे त्रिंशत् अराः सन्ति।

प्रश्न ११) भिन्नप्रकृतिकं पदं चित्वा लिखत ३

- क) रामेण, गृहेण, सर्पेण, गजेण
- ख) गमन्ति, यच्छन्ति, पृच्छन्ति, धावन्ति
- ग) लते, रमे, माते, प्रिये

प्रश्न १२) तत्सम (संस्कृत) पदानि मेलयत २

(अ)	(आ)
क) भ्रात्रा	कच्छुआ
ख) कच्छपः	भाई
ग) औदार्यम्	वाणी
घ) वाचा	उदारता